

**Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej
w Toruniu**

Studia podyplomowe

Kierunek: Polityka gospodarcza, finanse i bankowość

MARTYNA FIJAŁKOWSKA

Nr albumu: 1951 P

**ZALETY POSIADANIA POLSKIEGO
ZŁOTEGO**

Praca dyplomowa
napisana pod kierunkiem
dr hab. Eryk Łon, prof. UEP

Toruń 2020

Spis treści

WSTĘP	3
I. REFORMA GRABSKIEGO	4
1. Władysław Grabski.....	4
2. Sytuacja gospodarcza Polski w okresie wielkich reform W. Grabskiego	6
3. Reforma walutowa Władysława Grabskiego.....	10
II. PRZEKSZTALCENIA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ.....	14
1. Lata powojenne.....	14
2. Po 1980 r. NBP jako bank centralny.....	19
III. ARGUMENTY ZA UTRZYMANIEM ZŁOTEGO.....	25
1. Strefa euro – informacje ogólne.....	25
2. Polski złoty – zalety	27
ZAKOŃCZENIE	35
Bibliografia.....	37

WSTĘP

Tematem niniejszej pracy są zalety posiadania polskiego złotego. Temat ten wybrałam ponieważ, od momentu dołączenia Polski do Unii Europejskiej toczy się dyskusja czy Polska powinna przystąpić do strefy euro. W pracy dokonam analizy przemian gospodarczo-ekonomicznych Polski, na które posiadanie własnej waluty miało niebagatelny wpływ.

W niniejszej pracy chciałabym przedstawić argumenty za utrzymaniem polskiego złotego.

Praca ta składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym rozdziale chciałabym przedstawić sylwetkę Władysława Grabskiego, reformę dzięki której został utworzony Bank Polski i została wprowadzona nowa waluta polskiego złotego oraz sytuację gospodarczą w okresie wielkich reform.

W drugim rozdziale opiszę przekształcenia po II wojnie światowej, zmiany w reformach bankowych, wymianę pieniędzy w roku 1950, denominację złotego. Zaprezentuję istotne zmiany do których doszło po 1997 r. a mianowicie Nowa Konstytucja zapewniła mocną pozycję Narodowego Banku Polskiego w systemie instytucji publicznych i związała politykę pieniężną z nowym organem NBP – Radą Polityki Pieniężnej.

W trzecim rozdziale chciałabym przedstawić argumenty za utrzymaniem złotego. Wyjaśnię co należy rozumieć przez strefę euro, wymienię państwa członkowskie należące i nie należące do strefy euro. Zaprezentuję ankietę w sprawie utrzymania polskiego złotego. Opiszę co oznacza likwidacja rodzimej waluty. Wskażę kraje południa, które borykają się z kryzysem strefy euro i były zmuszone podjąć politykę deflacyjną. Napiszę jak wielkie znaczenie ma Narodowy Bank Polski z siedzibą w naszym kraju.

Do napisania mojej pracy wykorzystałam metody badawcze na podstawie analizy literatury z zakresu historii bankowości oraz materiału normatywnego. Przede wszystkim korzystałam z raportu, literatury, artykułów napisanych przez dr. hab. Eryka Łona, prof. UEP, członka Rady Polityki Pieniężnej oraz ze źródeł Internetowych.

W wyniku dokonanej analizy chciałabym wymienić atrybuty posiadania polskiego złotego, które pozwolą utrzymać przekonanie abyśmy nigdy nie rezygnowali z własnej waluty.

I. REFORMA GRABSKIEGO

1. Władysław Grabski

Władysław Grabski urodził się dnia 7 lipca 1874 r. w Borowie nad Bzurą, w powiecie łowickim, w rodzinie o tradycjach patriotycznych i niepodległościowych.

W latach 1892-1894 Władysław Grabski studiował w Szkole Nauk Politycznych w Paryżu, koncentrował się głównie na finansach, ekonomii politycznej i historii. Wykształcenie zdobył również na Sorbonie w latach 1893-1895, studiując historię i archiwistykę¹. W 1897 r. ukończył agronomię w Hadze, gdzie powstały jego pierwsze publikacje "Kwestia agrarna we Francji" oraz "Wiedza i praktyka rolnicza w Niemczech".²

Fotografia 1 Władysław Grabski

Źródło: Władysław Grabski (1874-1938),

<https://dzieje.pl/postacie/w%C5%82adys%C5%82aw-grabski-1874-1938> (25.04.2020).

Studia zagraniczne pozwoliły osiąść Grabskiemu ogromną wiedzę w zakresie nauk humanistycznych, ekonomii, prawa i rolnictwa a także zaznajomić się z nowoczesnymi metodami badań naukowych.³ Marian M. Drozdowski twierdził iż „Grabski przez znajomość kultury francuskiej, włoskiej, niemieckiej, czeskiej

¹ Skodlarski, J., Władysław Grabski jako ekonomista (1874-1938), s. 12.

² Ibidem, s. 13.

³ Ibidem.

i rosyjskiej był Polakiem i wielkim Europejczykiem”⁴. Mówił biegle w języku francuskim, niemieckim i rosyjskim. Znał też język angielski⁵. „W domu Państwa Grabskich bywali: Roman Dmowski, Henryk Sienkiewicz, Stanisław Wojciechowski”⁶ To oznacza, że Dom Państwa Grabskich był w tym czasie ośrodkiem kultury i szerzenia patriotyzmu w Polsce. Przyczyniło się to do jego wybranego kierunku ekonomicznego Polski.

Władysław Grabski był znakomitym politykiem i reformatorem. Jego zasługi nie budzą współcześnie żadnych zastrzeżeń co do dokonań w dziele unifikacji i ugruntowania gospodarki polskiej po I wojnie światowej. Przede wszystkim znane są osiągnięcia Grabskiego odnoszące się do reformy walutowej. Piśmiennictwo na ten fakt jest bardzo bogate. Jako uczonego miał również dorobek w dziedzinie socjologii i ekonomii.⁷

Generalnym powodem w działalności państwowej i pracy naukowej W. Grabskiego była troska o przyszłe losy Polski. Jej suwerenność i poprawę egzystencji społeczeństwa miał zapewnić rozwój gospodarczy. Grabski uważał, iż bezpieczeństwo kraju i lepsze życie obywateli, uzależnione jest od rozwiązania problemów wsi.⁸ „Dla ogólnego postępu społeczeństwa, dla jego siły narodowej i państwowej, dla udoskonalenia społecznego i cywilizacyjnego koniecznym jest, by ogół ludności wiejskiej miał wysoki stopień niezależności gospodarczej oraz by w jego środowisku była znaczna ilość ludności zdolnej do wybijania się naprzód”.⁹

„Władysław Grabski był 1904r. współzałożycielem nielegalnego Związku Pracy Narodowo-Politycznego związanego z ND; od 1905 - członek Ligi Narodów; 1905-1912- poseł do rosyjskiej Dumy Państw; 1915 - założyciel i prezes Centralnego Komitetu Obywatelskiego; 1912-1920 i 1923-1925- minister skarbu; 1920 i 1923-1925 - premier; 1924 - założyciel Banku Polskiego i przeprowadzenie reformy walutowej, polegającej głównie na zastąpieniu marki polskiej przez złote; od 1925 - poświęcił się pracy naukowej; 1926-1928 - rektor SGGW; 1936 - założyciel Instytutu Socjologii wsi”.¹⁰

⁴ M. M. Drozdowski, *Władysław Grabski*, Rzeszów-Warszawa 2004, s.14.

⁵ Skodlarski, J., op. cit., s. 13.

⁶ *Biografia*,

http://www.zs1.lublin.pl/Grabski/podstrony/O_Patronie/O_Patronie_PMarkiewicz1gt/biografia/index.html, (1.05.2020).

⁷ Skodlarski, J., op. cit., s. 8.

⁸ *Ibidem*.

⁹ W. Grabski, *Historia wsi w Polsce*, Warszawa 2004, s. 363.

¹⁰ Praca zbiorowa, *Reforma skarbowo-walutowa Władysława Grabskiego : założenia, realizacja, efekty*, s.9.

„Władysław Grabski zmarł 1 marca 1938 roku w Warszawie. Uroczysty pogrzeb odbył się 4 marca. Kardynał Kakowski celebrował żałobną mszę w Katedrze Świętego Jana. Zwłoki spoczęły na Cmentarzu Powązkowskim”.¹¹

2. Sytuacja gospodarcza Polski w okresie wielkich reform W. Grabskiego

Listopad 1918 przyniósł Polsce wyczekiwaną niepodległość. Stan wojenny spowodował nieodwracalne zmiany w gospodarce kraju. „Odbudowa zniszczeń wojennych, które szacowano na około 10% wartości majątku narodowego wymagała ogromnych nakładów pieniężnych”.¹²

Odbudowy potrzebował przede wszystkim przemysł. Fabryki i zakłady pracy były w stanie dewastacji. Brakowało sprzętu, który był zniszczony lub rozkradziony przez okupantów.

Powrót do sprawnego działania przemysłu oznaczał wspomaganie tej gałęzi gospodarki wysokimi dotacjami od państwa. Pieniądze również były potrzebne na inne gałęzie administracyjne, np. policja, sądy, szkoły.

„W zaistniałej sytuacji wydatki budżetowe przekraczały dochody budżetu, które były (...) niższe niż normalnie. Powodem tego były dużo mniejsze wpływy z podatków bezpośrednich i pośrednich, ponadto aparat skarbowy nie był w stanie w pełni ściągać należnych wpływów, ponieważ brakowało wykwalifikowanych pracowników. Wydatki przewyższając dochody spowodowały powstanie bardzo dużego deficytu, który w 1923 roku osiągnął rekordowy rezultat 33 trylionów marek polskich”.¹³

Po wojnie wydatki przekraczały dochody. W budżecie Państwa Polskiego można było zauważyć rosnący deficyt. Brak fachowców w skarbie państwa tylko potęgował zwiększający się dług. Depresja ekonomii kraju, jeśli nie byłaby zmieniona, kontynuowałaby zwiększanie się długu.

Tabela poniżej przedstawia wymiar wydatków i dochodów państwa polskiego po 1918 roku.

¹¹ *Biografia*,

http://www.zs1.lublin.pl/Grabski/podstrony/O_Patronie/O_Patronie_PMarkiewicz1gt/biografia/index.htm
1 (1.05.2020).

¹² Praca zbiorowa, *Reforma skarb.*, op cit., 9.

¹³ *Ibidem*, s. 10.

Tabela 1 Wielkość wydatków i dochodów państwa polskiego po 1918 roku.

ROK	DOCHODY	WYDATKI	DEFICYT
1919	1 882	9 385	-7 503
1920	10 000 000	64 000 000	-54 000 000
1921	108 000 000	224 000 000	-116 000 000
1922	480 000 000	925 000 000	-445 000 000
1923	190 000 000 000 000	52 000 000 000 000	-33 000 000 000 000

Źródło: Z. Landau, J. Tomaszewski, Zarys Historii Gospodarczej Polski 1918-1939, Warszawa 1981, s. 80.

„Rosnący deficyt budżetowy oraz brak zaufania kapitału rodzimego i zagranicznego sprawiało, że gospodarka polska cierpiała na niedobór kapitału, rząd podjął decyzję o wzmożonym druku pieniędzy papierowych. Druk pieniędzy bez pokrycia i finansowanie nimi potrzeb Skarbu Państwa oznaczał prowadzenie polityki inflacyjnej, która była w obecnym czasie jedynym wyborem”.¹⁴

Decyzja wzmożonego druku pieniędzy równała się rozpoczęciu procesu inflacyjnego.

„Zwiększenie emisji na cele budżetowe a także kredytowe, które były udzielane na odbudowę i uruchamianie prywatnych przedsiębiorstw, było możliwe dzięki temu, że ówczesny bank centralny, którym była Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, stanowiła własność państwa. W związku z tym ilość marek polskich w obiegu szybko rosła.”¹⁵

Rząd postanowił wesprzeć przedsiębiorców, którzy mogliby wspierać gospodarkę. Jednak do tego potrzebne były inwestycje. Dzięki takiej czynności biorący kredyty przedsiębiorcy zwiększali ilość aktualnej polskiej waluty w obiegu.

„Wzrostowi ilości pieniądza nie towarzyszyło jednak odpowiednie zwiększenie się masy towarowej na rynku, w związku z czym ceny szybko rosły. Na przykład jeśli w Warszawie wskaźnik cen żywności w styczniu 1921 roku wynosił 100, to w 1923 roku wynosił 2107,5 (...). Spadła również wartość marki polskiej wyrażona w walutach obcych”.¹⁶

Poniższa prezentuje przesłanki zjawiska inflacji w latach 1918-1923.

¹⁴ Praca zbiorowa, Reforma skarbowo..., s. 10.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem, s. 11.

Tabela 2 Przesłanki zjawiska inflacji w latach 1918-1923

Przeznaczenie wydatków budżetowych (ok. 50%) na gospodarkę wojenną i po trzeby armii (w innych krajach wydatki te stanowiły ok. 20% budżetu),
Słabość kapitału wewnętrznego
Konieczność spłaty długów zagranicznych (w tym zobowiązań po państwach zaborcach, emerytur),
Ffinansowanie przez rząd uruchomienia wielu deficytowych przedsiębiorstw, np. Polskich Kolei Państwowych
Przejęcie przez władze polskie Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, które wiązało się z akceptacją systemu pieniądza papierowego. Już w tym momencie ilość pieniądza znajdującego się w obiegu na przejętych terenach była ponad pięć razy większa niż w okresie przedwojennym.
Zapoczątkowane przejęcie spowodowało nieustanny wzrost obiegu, który coraz trudniej było kontrolować. W okresie od czerwca 1914 do marca 1924 roku nominalna wartość środków wprowadzonych do obiegu zwiększyła się o 387 496 razy, co spowodowało gwałtowny wzrost cen (siła nabywcza marki polskiej obniżyła się prawie dwa i pół miliona razy).

Źródło: Praca zbiorowa, *Reforma skarbowo-walutowa Władysława Grabskiego : założenia, realizacja, efekty*, s. 23

Jednak inflacja nie oznacza jedynie negatywnych konsekwencji.

„Nie można pominąć faktu, iż inflacja w pierwszych momentach wywołała zjawiska pozytywne dla gospodarki. (...) Należy podkreślić, iż napędzała koniunkturę przemysłową. Zaciągnięte pożyczki zwiększyły swoją wartość w momencie spłaty, co spowodowało ubytek około 110 mln dolarów ze skarbu państwa, z tym 91 mln na rzecz kapitału prywatnego. Zmniejszenie obciążeń podatkowych, pod wpływem spadku wartości pieniądza (mimo, iż co pewien czas podnoszono ich stawki), generował dodatkowy dochód dla właścicieli przedsiębiorstw. Przekładając to na zjawisko makroekonomiczne, inflacja ułatwiła proces odbudowy i unifikacji gospodarki polskiej. Ożywienie działalności inwestycyjnej oraz obniżenie kosztów produkcji wpływało na

wzrost konkurencyjności polskich wyrobów na rynkach zewnętrznych. A stworzona okazja dla większego eksportu towarów wywoływała inflacyjną premię eksportową”.¹⁷

Jednak negatywne następstwa inflacji zaczęły przybierać na sile. Jednym z takich następstw był podatek inflacyjny. Polskie pieniądze papierowe traciły na wartości, a co za tym idzie – jego użytkownicy ponosili straty im dłużej przechowywali takie pieniądze.

Kolejnym niecieszącym się uznaniem następstwem było obniżenie płac realnych, które spadły o 42% w 1923 roku w porównaniu do roku 1921. Konsekwencją tego następstwa było pogorszenie warunków poziomu życia, w szczególności ucierpiała klasa robotnicza. Rosnące kontrasty wśród społeczeństwa doprowadzały do walki klas, które w 1923 roku sięgnęły do liczby 1273 strajków. Szacowano, że dodatkowy dodruk marek pokryje 47% wydatków budżetowych.

Fotografia 2. Nominał 10 000 000 marek polskich – efekt szalejącej hiperinflacji

Źródło: *Banknoty*, <http://banknotypolskie.pl/banknoty/obiegowe/292/10-000-000-mkp> (1.05.2020).

Rząd jednak nie przewidział tak szybkiego wzrostu cen, jakie nastąpiło. „Jesienią natomiast tempo wzrostu cen stało się tak szybkie, że wyprzedziło tempo wzrostu kursu

¹⁷ Ibidem, s. 23.

dolara. Inflacja umiarkowana przekształciła się w hiperinflację, która stała się groźna dla całej gospodarki, która i tak była w nienajlepszej kondycji”.¹⁸

3. Reforma walutowa Władysława Grabskiego

Poważna sytuacja ekonomiczno-socjologiczna potrzebowała zmiany. Rosnący dług i niezadowolenie społeczne utwierdzały rząd w przekonaniu, że ważna jest przede wszystkim redukcja pieniądza inflacyjnego.

Ówczesny premier Wincenty Witos widząc pogarszającą się sytuację polski – podał rząd do dymisji. Prezydent Stanisław Wojciechowski powierzył utworzenie nowego rządu właśnie Władysławowi Grabskiemu.

„Wówczas projekt Grabskiego zakładał waloryzację podatków, redukcję wydatków państwa, a także planował wprowadzenie progresywnego opodatkowania dochodów”.¹⁹

Jednak ze względu na przedłużony proces legislacyjny założeń W. Grabskiego – projekt nie został przyjęty przez Sejm. W maju 1923 roku Sejm utworzył nową koalicję pod kierownictwem W. Witosa.

W. Grabski widząc brak postępu w spełnianiu jego planu – na początku lipca 1923 roku podał się do dymisji.

W. Grabski powrócił do rządu, tym razem w roli premiera 19 grudnia 1923 roku, objął również stanowisko ministra skarbu. „Jego program zakładał szybką reformę skarbowo-walutową poprzez zrównoważenie budżetu i zastąpienie marki polskiej do której społeczeństwo straciło zaufanie nową walutą – złotym”.²⁰

Należy pamiętać, że jego „pole do popisu” było ograniczone. W. Grabski mógł się skupić bardziej na rewolucji wewnętrznej polskiej gospodarki, niż zewnętrznej. Brak zaufania Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej był spowodowany nietrwałością naszego państwa, które miało szansę się odbudować. W. Grabski nie mógł liczyć na pożyczki od nietkniętych wojną państw.

„Powodzenie tego programu zależało w dużym stopniu od szybkości działania. Rząd zwrócił się więc do Sejmu o udzielenie pełnomocnictw upoważniających do decydowania w sprawach związanych z reformami w drodze rozporządzeń z mocą

¹⁸ Ibidem, s. 12.

¹⁹ Ibidem, s. 14.

²⁰ Ibidem.

ustawy z pominięciem czasochłonnej drogi parlamentarnej. Wniosek ten został przyjęty i Sejm udzielił żądanych pełnomocnictw na okres sześciu miesięcy. Przedstawiony program spotkał się z poparciem sfer przemysłowych. Ważne okazało się zwłaszcza poparcie „Lewiatana” - Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów”.²¹

Po nabyciu nadzwyczajnych praw W. Grabski mógł realizować swój plan. „Pierwszym warunkiem dla reformy walutowej było osiągnięcie równowagi budżetowej, ponieważ ustawiczny deficyt budżetowy nakręcał emisje marek polskich a tym samym inflację. Konieczne stało się nagłe zwiększenie dochodów budżetowych, aby doprowadzić do redukcji deficytu”.²²

Poniżej przedstawiam tabelę prezentującą poczynania rządu mające na celu wzrost wpływów oraz redukcję kosztów.

Tabela 3 Działania rządu Władysława Grabskiego w walce z deficytem budżetowym w 1924r.

Przyspieszenie terminu płatności rat podatku majątkowego.
Zorganizowanie systemu monopolu skarbowych.
Skrócenie terminu płatności zwaloryzowanych podatków bezpośrednich.
Podniesienie stawki podatku przemysłowego i gruntowego.
Wprowadzenie podatku od nieruchomości.
Ograniczenie dotacji do Polskich Kolei Państwowych.
Zmniejszenie wydatków na administrację.
Zmniejszenie udzielanych kredytów przez banki państwowe sektorowi prywatnemu.

Źródło: Praca zbiorowa, *Reforma skarbowo-walutowa Władysława Grabskiego : założenia, realizacja, efekty*, s.14

Pozytywny wpływ na budżet miało również wyrzeczenie wprowadzenia podatku majątkowego. „Jednym z najważniejszych instrumentów tak prowadzonej polityki był już wcześniej uchwalony przez parlament podatek majątkowy, którym obciążono właścicieli przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych, gospodarstw rolnych, domów

²¹ Ibidem, s. 13.

²² Ibidem.

itp. o wartości 10 000 franków szwajcarskich. Podatek ten miał być wpłacany w ratach przez trzy kolejne lata i zapewnić budżetowi znaczne wpływy - 1 mld franków szwajcarskich”.²³

Według W. Grabskiego 3 lata byłyby wystarczające dla gospodarki aby umocniła się i dochody przewyższyły wydatki.

Premier Grabski wprowadził również ustawę podatkową. Waloryzacja podatków miała obciążać przede wszystkim zamożne klasy, co pozwoliłoby na nieuderzanie zmianami w najuboższe grupy społeczne. Taka polityka rządu miała na celu zmniejszenie frustracji wśród niezamożnych.

Zrównoważenie budżetu nie było jedynym celem Władysława Grabskiego. Niezwykle ważne było dla niego ustabilizowanie waluty polskiej. Stąd nastąpiła decyzja o zatrzymaniu wydruku marek polskich.

„Gdy zaistniała perspektywa zrównoważenia budżetu, rząd zaprzestał emisji marek na potrzeby skarbu, które były bezpośrednią przyczyną inflacji i upoważnił swój bank emisyjny - Polską Krajową Kasę Pożyczkową - do przeznaczenia 2,5 mln dolarów na interwencję giełdową. Sprzedaż walut o stałym kursie zwiększyła ich podaż, co zahamowało spadek kursu marki polskiej”.²⁴

Działania premiera szybko przyniosły efekt. Jednym z pozytywnych aspektów było zwiększenie wiarygodności polskiej marki na arenie walut międzynarodowych. „W kwietniu 1924 roku obieg pieniężny w Polsce zmniejszył się po raz pierwszy od zakończenia wojny, co utrwaliło stabilność marki polskiej w stosunku do walut obcych”.²⁵

Dzięki zatrzymaniu spadku waluty polskiej nastąpiło ustanie wzrostu cen, co poskutkowało realnym wzrostem płac i rosnącym zadowoleniem społecznym.

Kolejnym krokiem Premiera była likwidacja Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej i utworzenie Banku Polskiego. Był to Bank stworzony w charakterze spółki prywatnej, a nie państwowej. Dzięki prywatyzacji spółki, Premier Grabski uniemożliwił dodruk pieniędzy przez rząd w przyszłości.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem, s. 14.

²⁵ Ibidem.

„Kapitał akcyjny Banku Polskiego wynosił 100 mln zł, który rozpisano na 1 mln akcji po 100 zł. Akcje znalazły się w posiadaniu 176 000 akcjonariuszy, z których około 150 000 miało jedynie 1 lub 2 akcje”.²⁶

Nowy bank, Bank Polski – nowa waluta. „Nowy bank emitował nową jednostkę pieniężną - złoty, który był równy 1/31 grama złota, czyli równowartości franka szwajcarskiego, natomiast kurs dolara wynosił początkowo 5,18 złotego”.²⁷

Na początku marka polska i złoty były dwiema walutami używanymi równolegle, jednak z czasem zaczęto wycofywać markę polską. „Na uwagę zasługuje fakt, że w tym okresie z obiegu wycofano 196 mln banknotów markowych. Ważyły one około 600 tys. kg, czyli można było nimi zapełnić 60 wagonów 10-tonowych”.²⁸ Te dane pokazują jak wielkie było to przedsięwzięcie.

²⁶ Ibidem, s. 15.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

II. PRZEKSZTALCENIA PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

1. Lata powojenne

Przemiany społeczne i gospodarcze jakie nastąpiły w Polsce po II wojnie światowej można podzielić je na dwa etapy.

„W pierwszym etapie, w latach II wojny światowej, reklamentacja i wywłaszczenia niemieckie oraz sowieckie, zniszczenia oraz śmierć i emigracja właścicieli przedwojennych podkopały fundamenty dotychczasowego systemu, w drugim etapie – zaraz po zakończeniu wojny – system rządów narzuconych Polsce siłą przez ZSRR doprowadził do trwałych zmian. W wyniku nacjonalizacji przemysłu i bankowości znakomita większość majątku narodowego poza rolnictwem znalazła się w ręku państwa, a system regulacji rynkowej został zamieniony na system nakazowo-rozdzielczy”.²⁹

Fotografia 3 Zniszczona siedziba Banku Polskiego SA przy ul. Bielańskiej

Źródło: Zarys historii polskiej bankowości centralnej,
<https://www.nbp.pl/publikacje/historia/zarys-historii-polskiej-bankowosci-centralnej.pdf> ((1.05.2020).

Kształt geograficzny Polski uległ zmianie. Powierzchnia Polski wynosiła 312 tys. km.2 czyli około 20 % mniej w odniesieniu do terytorium sprzed 1 września 1939r. Polska na rzecz ZSRR utraciła 180 tys. km2 , wraz ze stolicami kultury narodowej,

²⁹ K. Persak, P. Machcewicz, *Polski wiek XX tom III. (Wojciech Roszkowski Przekształcenia społeczne i gospodarcze w Polsce w latach 1944–1989)*, s. 83.

Wilnem i Lwowem.³⁰ W nowych granicach Polska pozyskała Śląsk, Pomorze i Mazury oraz szerszy dostęp do morza około 500 km w porównaniu ze 140 km przed II wojną światową. Ludność w Polsce wg. spisu z 1946r. wynosiła 23,7 mln. – około 1 mln. mniej. niż 1939r.³¹

Wymienione wyżej zmiany miały poważny wpływ na polską ekonomię i gospodarkę. Kraj nad Wisłą kolejny raz został wystawiony na próbę odbudowy.

„Analizując przemiany gospodarcze w gospodarce Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, nie sposób pominąć wpływu, jaki wywarła II wojna światowa. Straty rzeczowe, w obecnych granicach kraju, ocenione zostały na poziomie 39% wartości majątku narodowego z 1939r. W przemyśle i rzemiośle wyniosły one 33%, w rolnictwie 35%, w transporcie 56% i handlu 65%; w 30% zniszczone zostały budynki miejscowe i administracyjne. (...) Tak więc wojna najsilniej dotknęła gałęzie przemysłu decydujące o nowoczesności potencjału gospodarczego kraju”.³²

Przytoczone liczby wskazują jak wielkiej skali były to zniszczenia i jak długą drogę Polska miała przed sobą aby je odbudować. Biorąc pod uwagę niski poziom gospodarki przedwojennej stan po II wojnie był dramatyczny.

Jednak można doszukać się pozytywnych skutków wojny, mianowicie unowocześnienie struktury ekonomicznej. W porównaniu do roku 1939, lata powojenne miały wyższy procent udziału usług oraz przemysłu i rzemiosła. Wymienione zmiany pozytywnie wpłynęły na odbudowę, czego efekt można zauważyć w tabeli poniżej.

³⁰ Ibidem, s. 10.

³¹ K. Łynka, *Piątek Trzynastego Historia Polski*, Wydawnictwo Michał Koliński i Michał Wiercioch, Łódź 2001, s. 289.

³² J. Kaliński, *Gospodarka Polski w latach 1944-1989, przemiany strukturalne*, Warszawa 1995, s. 9.

Tabela 4 Procent udziału usług oraz przemysłu i rzemiosła

Dochód narodowy	1938	1946
Ogółem		
mld zł	17,7	8,5
%	100,0	100,0
Rolnictwo, lasy, rybołówstwo		
mld zł	6,9	2,5
%	39,0	30,0
Przemysł i rzemiosło		
mld zł	5,7	3,4
%	32,0	39,4
Usługi		
mld zł	5,1	2,6
%	29,0	31,0

Źródło: *Gospodarka Polski w latach 1944-1989, przemiany strukturalne*, Janusz Kaliński, Warszawa 1995, s. 9.

Bank Polski również przeszedł perturbacje. „W 1944r. na wyzwolonych terenach Polski pojawiły się w obiegu banknoty sygnowane przez Narodowy Bank Polski. Faktycznie NBP utworzony został dopiero w styczniu 1945r. Bank Polski SA nie odzyskał swych uprawnień emisyjnych i po repatriacji w 1946r. postawiono go w stan likwidacji (...). Złote okupacyjne wymieniono w relacji 1:1 do wysokości 500 złotych na osobę”.³³

„Dekret powołujący do życia Narodowy Bank Polski, noszący datę 15 stycznia 1945 r., wszedł w życie z dniem ogłoszenia – 2 lutego 1945 r. Widnieją pod nim podpisy prezydenta Krajowej Rady Narodowej, prezesa Rady Ministrów i ministra skarbu”.³⁴ Oto jego najważniejsze zapisy:

³³ W. Morawski, *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Warszawa 2002, s. 349.

³⁴ *Zarys historii polskiej bankowości centralnej* <https://www.nbp.pl/publikacje/historia/zarys-historii-polskiej-bankowosci-centralnej.pdf> (02.05.2020).

Art. 1. Celem uregulowania obiegu pieniężnego i kredytu, powołuje się do życia instytucję państwową pod nazwą „Narodowy Bank Polski”, wyposażoną przez Państwo w przywilej emisji biletów bankowych i nazywaną w niniejszym dekreście Bankiem.

Art. 14. (1) Bank posiada wyłączne prawo wypuszczania biletów bankowych na obszarze Państwa Polskiego. (2) Wysokość emisji określa Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu.

Art. 15. Emitowane bilety bankowe są zabezpieczone całym majątkiem państwowym i wszystkimi dochodami Skarbu Państwa.

Art. 19. Łączna kwota znajdujących się w obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań winna być pokryta w całości (...):

- 1) złotem w monetach i sztabach,
- 2) pieniędzmi zagranicznymi i dewizami płatnymi najdalej w ciągu 6-ciu miesięcy,
- 3) innymi aktywami banku.

Art. 44. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy zawarte w art. 46–55

„Artykuły te dotyczyły obowiązywania przywileju emisji do 31 grudnia 1954 r. oraz wykonywania czynności bankowych – przyp. C.L.] statutu Banku Polskiego (obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 2 maja 1939 r. Dz.U. RP nr 46, poz. 296), zaś w art. 1 tego statutu skreśla się słowa „wyposażone przez Państwo w przywilej emisji biletów bankowych”.

Jednak waluta złotego nadal się utrzymywała i była w obiegu. „W roku 1945 ustalono oficjalny kurs na 100 złotych za dolara, w 1947 r. zdewaluowano go do 400 za dolara. Złoty był pieniądzem wewnętrznym, niewymienialnym”.³⁵

Czas nowej rzeczywistości powojennej stał się czasem nowego etapu bankowości. Początkiem zmian była reforma bankowa nad którą prace zostały rozpoczęte w październiku 1948 roku. „Wzmocniła ona pozycję NBP w ramach systemu bankowego, wprowadzając jednocześnie podległość NBP w stosunku do ministra skarbu. Odtąd aż do 1982 r. było zasadą, że prezes NBP był zarazem wiceministrem skarbu (od 1952 – finansów)”.³⁶

Inne banki również ewaluowały. W miejscu Banku Gospodarstwa Krajowego utworzono Bank Inwestycyjny. „PBR zastąpiony został przez Bank Rolny, Pocztowa Kasa Oszczędności przez Powszechną Kasę Oszczędności. Zlikwidowano sieć

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

komunalnych Oszczędności, a obydwie banki komunalne połączono w jeden Bank Komunalny (zlikwidowany w 1952)".³⁷

Również obydwie banki akcyjne (BHW i BZSZ) miały zostać poddane likwidacji, jednak biorąc pod uwagę zagraniczny prestiż BHW – ten pozostawiono.

Kolejne lata przyniosły kolejne zmiany. „W 1950 r. dokonano wymiany pieniędzy w relacji 100:1. Ceny, płace i zobowiązania oraz wkłady bankowe do pewnej wysokości przeliczono w relacji 100:3. Reformie towarzyszyło wprowadzenie bardzo restrykcyjnego prawa dewizowego. Posiadanie obcych walut, złota i platyny stało się przestępstwem”.³⁸

„Z denominacji wynikał nowy, oficjalny kurs złotego – 4 za dolara”.³⁹ Takie działanie miało zakończyć inflację po II wojnie, jednak plany pokrzyżowała wojna koreańska. Inflację udało się pokonać później, dzięki podwyżce cen w 1953r.

„Lata realizacji planu sześcioletniego (1950-1955) były okresem centralizacji bankowości. NBP przejmował kompetencje innych banków, sam jednak stawał się jedynie narzędziem realizacji decyzji władz gospodarczych. Celem przemian było uczynienie z NBP monobanku”.⁴⁰

Sam plan sześcioletni był zainicjowany przez komunistów, którzy zakładali, że „przedwojenna Polska była krajem gospodarczo zacofanym i chcieli dokonać szybkiego uprzemysłowienia. W latach 195-1955 zbudowano wiele fabryk, hut i kopalń. (...) Pierwsza powołowa lat 50. Zmieniła oblicze Polski”.⁴¹

„W roku 1956 zliberalizowano prawo dewizowe. Odtąd aż do 1989r. wolno było posiadać obce waluty, ale nie wolno było nimi handlować. Pojawił się czarny rynek dewizowy. Wprowadzono system wielu kursów. (...) W 1958 r. zniesiono formalną podległość NBP wobec Ministerstwa Finansów, zachowując jednak faktyczną zależność. W 1960r. (...) Bank PKO SA rozpoczął emisję „bonów towarowych”, nominowanych w dolarach, a uprawniających do dokonywania zakupów w wydzielonych sklepach dewizowych”.⁴²

„U schyłku lat sześćdziesiątych ponownie pojawiły się tendencje do centralizacji bankowości i nastąpił powrót do koncepcji monobanku. Efektem była reforma z 1969r.,

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem, s. 350.

⁴¹ J. Pilikowski, *Historia*, Kraków 2008, s. 375.

⁴² W. Morawski, *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, Warszawa 2002, s. 350.

w wyniku której zlikwidowano Bank Inwestycyjny. PKO przejęła wówczas kredytowanie budownictwa mieszkaniowego, BHW – handlu zagranicznego, NBP – całej reszty. Kolejnym krokiem na tej drodze była reforma 1975r. PKO została wcielona do NBP. SOP-y przekształcono w banki spółdzielcze, których nową centralą finansową stał się utworzony w tym czasie Bank Gospodarki Żywnościowej (BGŻ). Kurs czarnorynkowy dolara, który długo utrzymywał się na poziomie ok. 70zł, w 1978r. wzrósł do ok. 130”.⁴³

2. Po 1980 r. NBP jako bank centralny

Zmiany dążące do odbudowy tradycyjnej bankowości rozpoczęła reforma z 1982 r. Nowe przepisy zapowiadały zmiany w procesie mianowania Prezesa Narodowego Banku Polskiego, który odtąd miał być powoływany przez Sejm oraz być odpowiedzialnym za politykę pieniężną oraz Radę Banków. Natomiast „ustawa nie zmieniała istniejącej struktury bankowości, sygnalizowano jednak zamiar wydzielenia PKO z NBP”.⁴⁴

„Przewidywano możliwość tworzenia nowych banków, również w formie spółek akcyjnych. Monopol sektora uspołecznionego w bankowości, choć przetrwał jeszcze kilka lat, w 1982 r. przestał być normą prawną”.⁴⁵

W 1889 r. dokonano liberalizacji prawa dewizowego. Co przyczyniło się do powstawania kantorów wymiany walut. „Prawo bankowe z 1989 r. liberalizowało zasady, na jakich można było zakładać nowe banki, i dostosowywało przepisy do sytuacji, w której banki konkurowały między sobą. Przywrócono weksel jako narzędzie kredytu. NBP wyposażony został w nowe instrumenty działania: nadzór bankowy i prawo określania rezerw obowiązkowych. Wprowadzono też przepisy regulujące tryb upadłości likwidacji banków. Po legalizacji handlu walutami i uwolnieniu podstawowych cen Polska stanęła na progu hiperinflacji”.⁴⁶

Kolejnym krokiem było wprowadzenie programu stabilizacyjnego. „Program stabilizacyjny wicepremiera Leszka Balcerowicza, wprowadzony od stycznia 1990 r., doprowadził do stłumienia inflacji, zbudowania podstaw gospodarki rynkowej i osiągnięcia wewnętrznej wymiennalności złotego”.⁴⁷

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Ibidem, s. 351.

⁴⁷ Ibidem.

„Ubezpieczeniem stabilizacji był międzynarodowy Fundusz Stabilizacji Złotego w wysokości 1 mld dolarów. Kurs złotego, który miał być jedną z „kotwic” stabilizacji, na prawie półtora roku został zablokowany na poziomie 10 tys. za dolara”.⁴⁸

Ustawa z 31 stycznia 1989 skutkowała pojawieniem się na rynku nowych banków. „Odbudowano nadzór bankowy. Rekordowy z punktu widzenia rozbudowy sieci bankowej był rok 1990, kiedy powstały 22 banki. W 1991 r. weszły na polski rynek banki zagraniczne, dokonano też komercjalizacji banków państwowych z grona „dziewiątki”, przekształcając je w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa. Stopniowo narastał natomiast problem „złych długów”, który w 1993 r. doprowadził do kryzysu sektora bankowego. W 1994 r. przeprowadzono restrukturyzację bankowości, co poprawiło jej kondycję. Rozpoczął się proces koncentracji bankowości, podjęto też prywatyzację banków „dziewiątki”.⁴⁹

Kolejnym krokiem była denominacja złotego. „W styczniu 1995 r. przeprowadzono denominację złotego w relacji 10 000:1. Stare banknoty pozostawały w obiegu równolegle z nowymi jeszcze przez dwa lata. Utworzono Bankowy Fundusz Gwarancyjny. W czerwcu 1995 r. wprowadzono zewnętrzną wymienialność złotego. Konstytucja uchwalona w kwietniu 1997 r. przekazała politykę pieniężną Radzie Polityki Pieniężnej, na czele której stać miał prezes NBP”.⁵⁰

Fotografia 4 Banknot z Ignacym Janem Paderewskim o nominale 2 mln zł

Źródło: Denominacja złotego, czyli jak przestaliśmy być milionerami

<https://www.nbportal.pl/wiedza/artykuly/pieniadz/denominacja-zlotego,-czyli-jak-przestalismy-byc-milionerami> (01.05.2020)

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

„Reformę denominacyjną nazywano później „obcięciem czterech zer”. – Te zera bardzo przeszkadzały. Denominacja wprowadziła do powszechnego obiegu monety. Powrócił tradycyjny grosz. Mennica Państwowa zaczęła produkcję bilonu już w... 1990 roku, na 5 lat przed wprowadzeniem w życie denominacji złotego! Łącznie do obiegu trafiły 2 mld monet. Polacy musieli nauczyć się żyć w nowych realiach. Mieli na to całe dwa lata – do końca 1996 roku w sklepach można było płacić bowiem starymi pieniędzmi. Transakcji bankowych dokonywano jednak tylko za pomocą tych nowych. Nikogo nie dziwił wówczas widok ludzi stojących w kolejkach do banków”.⁵¹

Fotografia 5 Banknot 200 zł, emisja z 1994 r.

Źródło: Zarys historii polskiej bankowości centralnej,
<https://www.nbp.pl/publikacje/historia/zarys-historii-polskiej-bankowosci-centralnej.pdf> (10.05.2020).

⁵¹ *Denominacja złotego, czyli jak przestaliśmy być milionerami*
<https://www.nbportal.pl/wiedza/artykuly/pieniaz/denominacja-zlotego,-czyli-jak-przestalismy-byc-milionerami> (10.05.2020).

Do istotnych zmian doszło po 1997 r. Nowa Konstytucja zapewniła mocną pozycję Narodowego Banku Polskiego w systemie instytucji publicznych i związała politykę pieniężną z nowym organem NBP – Radą Polityki Pieniężnej. Sprawowanie nadzoru nad bankami powierzono Komisji Nadzoru Bankowego, a jego realizację Generalnemu Inspektoratowi Nadzoru Bankowego, wydzielonemu w strukturze NBP. W ten sposób dbałość o złotego oraz czuwanie nad stabilnością systemu finansowego stały się głównymi celami działalności polskiego banku centralnego. Po wielu latach Narodowy Bank Polski stał się bankiem centralnym opartym na najlepszych wzorach.⁵²

Zasadniczych zmian dokonano w 1997 r., zakończeniem prac stała się ustawa o NBP z 1997r., wdrażając normy unijne. Wzmocniono niezależność NBP, ustanowiono zakaz finansowania deficytu budżetowego, kierowanie polityki pieniężnej powierzono kolegialnemu ciału – Radzie Polityki Pieniężnej. Zapisy o ustroju NBP znalazły się w przyjętej w 1997 r. Konstytucji RP⁵³:

Art. 227 Konstytucji RP:

1. Centralnym bankiem państwa jest Narodowy Bank Polski. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej. Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza.
2. Organami Narodowego Banku Polskiego są: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej oraz Zarząd Narodowego Banku Polskiego.
3. Prezes Narodowego Banku Polskiego jest powoływany przez Sejm na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej, na 6 lat.
4. Prezes Narodowego Banku Polskiego nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z godnością jego urzędu.
5. W skład Rady Polityki Pieniężnej wchodzi Prezes Narodowego Banku Polskiego jako przewodniczący oraz osoby wyróżniające się wiedzą z zakresu finansów powoływane na 6 lat, w równej liczbie przez Prezydenta Rzeczypospolitej, Sejm i Senat.
6. Rada Polityki Pieniężnej ustala corocznie założenia polityki pieniężnej i przedkłada je do wiadomości Sejmowi równocześnie z przedłożeniem przez Radę

⁵² *Historia bankowości*, https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/o_nbp/informacje/historia_bankowosci.html (20.05.2020).

⁵³ C. Leszczyńska, *Zarys historii polskiej bankowości centralnej*, NBP, s.69.

Ministrów projektu ustawy budżetowej. Rada Polityki Pieniężnej, w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego, składa Sejmowi sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej.⁵⁴

7. Organizację i zasady działania Narodowego Banku Polskiego oraz szczegółowe zasady powoływania i odwoływania jego organów określa ustawa.⁵⁵

Zgodnie z porządkiem konstytucyjnym bank centralny i jego organy stały się jednymi z głównych członów ustroju konstytucyjnego państwa. Z art. 227 ust. 1 wynika, iż NBP jest centralnym bankiem państwa. W doktrynie uważa się, że żaden inny bank w Polsce nie może być uznany za centralny bank państwa.⁵⁶

Najbardziej istotnymi funkcjami banku centralnego jest funkcja emisyjna, funkcja banku państwa oraz funkcja banku banków. Przepis art. 227 ust. 1 Konstytucji RP informuje o tym, iż Narodowemu Banku Państwa przysługuje wyłączne prawo emisji pieniądza, polegającej zarazem na prawie wyłącznej produkcji znaków pieniężnych i jednocześnie wyłączności ustalania ilości emisji pieniądza.⁵⁷

W orzecznictwie ewidentnie wyjaśniono, że NBP „działa w charakterze władzy monetarnej sterującej działalnością całego systemu bankowego, posługując się instrumentami finansowymi”.⁵⁸ Warto wspomnieć również o tym, że władza monetarna banku centralnego państwa łączy się z odpowiedzialnością za wartość pieniądza krajowego. Zgodnie z art. 227 ust. 1 Konstytucji RP NBP odpowiada za wartość polskiego pieniądza. Wspomniane kompetencje zostały przedstawione w art. 3 ust. 1 na początku ustawy o NBP : „Podstawowym celem działalności NBP jest utrzymanie stabilnego poziomu cen, przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to podstawowego celu NBP”.⁵⁹ Ustawa ta postanawia, iż zasadniczym celem działalności NBP jest utrzymanie stabilnego poziomu cen.

NBP oraz jego określone organy podlegają zasadzie niezależności, prawo to wyrażone jest Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny w jednym ze swoich wyroków wskazał, że rozważana zasada niezależności powinna być interpretowana w kontekście

⁵⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej art. 227

⁵⁵ Dz.U.1997.78.483 - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

⁵⁶ *Status prawny NBP* <https://journals.umcs.pl/szn/article/download/1404/1116> (18.05.2020).

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ J. Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 2000, s. 1000.

⁵⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, art.3 ust.1, Dz.U.2019.0.1810

zadań NBP. Obejmuje to w szczególności zadania ochrony wartości pieniądza krajowego.⁶⁰

⁶⁰ *Status prawny NBP* <https://journals.umcs.pl/szn/article/download/1404/1116> (20.05.2020).

III. ARGUMENTY ZA UTRZYMANIEM ZŁOTEGO

1. Strefa euro – informacje ogólne

„Unia Europejska (...) jest unią polityczną i gospodarczą 27 krajów europejskich. UE została ustanowiona w dniu 1 listopada 1993 r. przez Traktat Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht)”.⁶¹ Polska stała się członkiem Unii Europejskiej 1 maja 2004 r. W tym samym okresie wraz z Polską do UE przystąpiło kolejnych dziewięć państw takie jak: Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Słowacja, Słowenia oraz Węgry. Wielka Brytania opuściła UE.

Tabela 5 Państwa członkowskie UE

Austria	(AT)	Estonia	(EE)	Łotwa	(LV)	Rumunia	(RO)
Belgia	(BE)	Finlandia	(FI)	Luksemburg	(LU)	Słowacja	(SK)
Bułgaria	(BG)	Francja	(FR)	Malta	(MT)	Słowenia	(SI)
Chorwacja	(HR)	Grecja	(EL)	Niderlandy	(NL)	Szwecja	(SE)
Cypr	(CY)	Hiszpania	(ES)	Niemcy	(DE)	Węgry	(HU)
Czechy	(CZ)	Irlandia	(IE)	Polska	(PL)	Włochy	(IT)
Dania	(DK)	Litwa	(LT)	Portugalia	(PT)		

Źródło: *Słownik: Unia Europejska (UE)* [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_\(EU\)/pl](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_(EU)/pl) (27.05.2020)

Kraje, które są członkami Unii Europejskiej należą do unii gospodarczej i walutowej (UGW). Niektóre państwa członkowskie zastąpiły swoje waluty krajowe wspólną walutą – euro. Państwa te tworzą tzw. strefę euro. Aktualnie euro (€) jest formalną walutą w 19 wśród 27 państw członkowskich UE. Państwa te razem tworzą strefę euro.

Po raz pierwszy, w 1999 roku zostało wprowadzone euro – jako waluta księgowa. Najpierw strefę euro tworzyło 11 państw członkowskich UE. W kolejnych latach dołączyły kolejne państwa członkowskie do ww. strefy.

⁶¹ *Słownik: Unia Europejska (UE)* [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_\(EU\)/pl](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_(EU)/pl) (27.05.2020).

Tabela 6 Państwa członkowskie należące do strefy euro

Lp.	Państwo	Lp.	Państwo	Lp.	Państwo
1	Austria	7	Niemcy	13	Luksemburg
2	Belgia	8	Grecja	14	Malta
3	Cypr	9	Irlandia	15	Holandia
4	Estonia	10	Włochy	16	Portugalia
5	Finlandia	11	Łotwa	17	Słowacja
6	Francja	12	Litwa	18	Słowenia
				19	Hiszpania

Źródło: *Unia Europejska (UE)* https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_pl (27.05.2020).

Państwa członkowskie, które w momencie przystąpienia do UE nie spełniały określonych warunków aby zastąpić walutę krajową wspólną walutą – euro, zobligowały się do dołączenia do strefy euro po spełnieniu wszystkich wymaganych kryteriów. Kraje te objęte są derogacją czyli odstępstwem o którym mówi Art. 139. pkt. 1 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej „*Państwa Członkowskie, w odniesieniu do których Rada nie zdecydowała, że spełniają one warunki niezbędne do przyjęcia euro, zwane są dalej „Państwami Członkowskimi objętymi derogacją”*”.⁶²

Tabela 7 Kraje UE które zdecydowały się pozostać poza strefą euro

Lp.	Państwo
1	Dania

Źródło: *Unia Europejska (UE)* https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_pl (27.05.2020).

⁶² Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony Dz.U.2004.90.864/2

Tabela 8 Państwa członkowskie nie należące do strefy euro

Lp.	Państwo
1	Bułgaria
2	Chorwacja
3	Czechy
4	Węgry
5	Polska
6	Rumunia
7	Szwecja

Źródło: Unia Europejska (UE) https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_pl (27.05.2020).

„Strefa euro posiada jedną walutę i jedną politykę monetarną oraz niezależny, scentralizowany proces podejmowania decyzji. EBC oraz banki centralne wszystkich państw członkowskich UE tworzą Europejski System Banków Centralnych (ESBC). EBC i banki centralne państw członkowskich strefy euro w obrębie ESBC tworzą Eurosystem. Decyzje w zakresie polityki monetarnej strefy euro mogą być podejmowane wyłącznie przez Radę Prezesów EBC, złożoną z prezesów krajowych banków centralnych państw członkowskich, które przyjęły walutę euro oraz członków Zarządu EBC. Rada Prezesów EBC jest jego najwyższym organem decyzyjnym”.⁶³

2. Polski złoty – zalety

Od kilku lat trwa debata nad przyłączeniem Polski do strefy euro, poglądy są różne, kryzys w strefie euro zmienił wizję członkostwa w unii walutowej. Coraz częściej spotykamy się z pytaniem: „Czy Polska w ogóle powinna zastąpić walutę krajową – wspólną walutą euro?”.

W swoim artykule Stefan Kawalec „Euro to wygoda, złoty to bezpieczeństwo” przytacza słowa byłego prezesa NBP „Były prezes NBP Marek Belka powiedział kiedyś, że przed przystąpieniem do strefy euro powinniśmy spełnić dodatkowe kryteria: mieć gospodarkę

⁶³ Jedna waluta dla jednej Europy
https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication6730_pl.pdf (01.06.2020).

równie konkurencyjną jak Szwajcaria, rynek pracy elastyczny jak w Danii oraz dyscyplinę finansów publicznych jak Estonia. Jednak teraz zachęca do tego, byśmy szybko zgłosili akces do strefy euro”.⁶⁴

To stwierdzenie wypowiedziane było w 2014r. W tym czasie prezes NBP rozumiał jakie możliwe są następstwa ekonomiczne utraty własnej waluty. Wielu ekonomistów i polityków wypowiadających się w dyskusjach za wejściem do strefy euro, używa w głównej mierze argumentów politycznych.⁶⁵ S. Kawalec zwraca uwagę jednak: „argumenty polityczne za wejściem do strefy mogłyby być przesądzające w sytuacji, gdyby z euro nie wiązało się poważne ryzyko ekonomiczne. Jeżeli Polska pozbawiona własnej waluty popadnie w tarapaty gospodarcze, to polityczne korzyści, o których mówią ci ekonomiści, nie ziszczą się. Zamiast mieć większy wpływ na sprawy europejskie staniemy się petentem proszącym o pomoc i zmuszonym do wykonywania instrukcji”.⁶⁶

Ekonomista, naukowiec Eryk Łon w swoim raporcie „Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro?” wspomina pogląd byłego prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego, który uważał, iż w przypadku wejścia Polski do strefy euro należałoby przeprowadzić referendum, prezydent wówczas podkreślił, że rezygnacja z własnej waluty zapowiada częściową rezygnację z narodowej suwerenności. E. Łon wskazuje, że „Pojawia się czasem problem na jakiej podstawie prawnej można by zorganizować takie referendum. Wyrażany jest pogląd, że trudno byłoby je przeprowadzić na podstawie art. 90 polskiej Konstytucji, gdyż już na mocy Traktatu Akcesyjnego została niejako wyrażona zgoda na przyszłe przekazanie prawa do prowadzenia polityki pieniężnej ze szczebla NBP na szczebel EBC. Warto jednak zauważyć, że każde prawo można zmienić i również ta zgoda może być cofnięta”.⁶⁷ Art. 25 polskiej Konstytucji stanowi, iż referendum może być ogłoszone w sprawie ważnej dla państwa. Warto wspomnieć, iż w Danii i Szwecji odbyły się referenda dotyczące wejścia do strefy euro.⁶⁸

⁶⁴ *Stefan Kawalec euro to wygoda złoty to bezpieczeństwo*
<https://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/568013,stefan-kawalec-euro-to-wygoda-zloty-to-bezpieczenstwo.html>

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ *Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro ?* <http://analizy-rynkowe.pl/wp-content/uploads/2014/11/raport1.pdf> (01.06.2020)

⁶⁸ Ibidem.

56% Szwedów zagłosowało na ‘nie’, natomiast 53% obywateli Danii powiedziało wspólnotowej walucie „nie”.⁶⁹

Przewaga Polaków opowiada się za utrzymaniem polskiego złotego – tak wynika z badań CBOS z 2019r.

Wykres 1 Badanie SW Research na zlecenie serwisu rp.pl przeprowadzono w dniach 16-17 kwietnia 2019 roku na próbie 800 osób reprezentatywnej dla populacji Polski pod względem płci, wieku i miejsca zamieszkania

Źródło: *Czy Polska powinna wkrótce znaleźć się w strefie euro*
<https://www.rp.pl/Polityka/190429972-Sondaz-Czy-Polska-powinna-wkrotce-znalezc-sie-w-strefie-euro.html> (08.06.2020).

Większość ankietowanych 58% jest za utrzymaniem polskiego złotego. Taki pogląd wyraża co czwarty respondent. 17% nie ma zdania w tym temacie a 25% deklaruje chęć wejścia do strefy euro.⁷⁰

E. Łon przytacza pogląd J. Mazura, który jest zadania, że „likwidacja polskiego złotego oznaczałoby likwidację państwa polskiego”.⁷¹ Warto zauważyć iż, autorzy strefy euro, nie stworzyli programu umożliwiającego wyjścia z ww. strefy. W sytuacji gdyby

⁶⁹ *Dlaczego Skandynawia nie chce euro?* <https://strefawalut.pl/rynek-walut-dlaczego-skandynawia-nie-chce-euro-96> (03.06.2020).

⁷⁰ *Czy Polska powinna wkrótce znaleźć się w strefie euro?* <https://www.rp.pl/Polityka/190429972-Sondaz-Czy-Polska-powinna-wkrotce-znalezc-sie-w-strefie-euro.html> (03.06.2020)

⁷¹ *Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro ?* <http://analizy-rynkowe.pl/wp-content/uploads/2014/11/raport1.pdf> (03.06.2020)

wspólna waluta okazała się niepowodzeniem, to wyjście z tej strefy jest praktycznie niemożliwe.⁷²

Eichengreen (2010) pisze: „Decyzja o dołączeniu do strefy euro jest w praktyce nieodwracalna”.⁷³

W raporcie „Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro ?” E. Łon zwrócił uwagę na wypowiedź Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego, który przybywając na Litwie w 2006r., powiedział, „że największą wadą UE jest to, że nie możemy sami podejmować decyzji w pewnych sprawach, w których chętnie byśmy te decyzje podejmowali. Trzeba też podkreślić, że skutkiem pojawiania się koncepcji likwidacji walut narodowych było pojawienie się projektu Konstytucji dla Europy. Co ciekawe projekt konstytucji poparty został przez EBC. Świadczą o tym Raporty roczne tej instytucji z 2005 r. i 2006 r. Można więc powiedzieć, że w interesie EBC leży pogłębianie integracji europejskiej. Trzeba sobie jednak zadać pytanie, czy takie pogłębianie integracji nie leży aby w sprzeczności z dążeniem do utrzymania własnego państwa. Warto przytoczyć w tym miejscu wypowiedź L. Mażewskiego, który na łamach miesięcznika „Arkana” stwierdził, że „dalsza ewolucja UE w kierunku państwa federalnego sprawi, że państwa narodowe miałyby mniejsze kompetencje niż dziś stany w USA. W takiej sytuacji coraz więcej spraw byłoby rozstrzygane przez Komisję Europejską albo Parlament Europejski a coraz mniej przez parlamenty narodowe”.⁷⁴

Stefan Kawalec w swoim artykule pisze „W 2010 r., gdy wybuchł kryzys strefy euro, oceniano, że Grecja, Włochy, Hiszpania i Portugalia, by odzyskać konkurencyjność międzynarodową, powinny obniżyć płace w swoich gospodarkach nawet o 30 proc. Gdyby kraje te miały własny pieniądz, to taka poprawa konkurencyjności nastąpiłaby przez osłabienie walut. Tak się stało w Polsce, gdy złoty na przełomie 2008 r. i 2009 r. osłabił się o 30 proc. Wtedy, choć nasze płace w złotych pozostały niezmiennione, to w przeliczeniu na euro i dolary spadły, co poprawiło sytuację polskich firm”.⁷⁵ Kraje południa były zmuszone przyjąć politykę deflacyjną „nazwaną obecnie eufemistycznie polityką wewnętrznej dewaluacji”.⁷⁶ Opierała się ona na obniżeniu wydatków

⁷² Ibidem.

⁷³ *Czy nie ma ucieczki od euro?* <https://mises.pl/wp-content/uploads/2012/06/Bagus-czy-nie-ma-ucieczki-od-euro.pdf> (07.06.2020).

⁷⁴ *Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro ?* <http://analizy-rynkowe.pl/wp-content/uploads/2014/11/raport1.pdf> (06.06.2020).

⁷⁵ *Stefan Kawalec: Euro to wygoda, złoty to bezpieczeństwo* <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1101774,stefa-euro-korzysci-wywiad-stefan-kawalec.html> (06.06.2020).

⁷⁶ Ibidem.

budżetowych oraz wzrostem podatków, mając na celu zobligowanie do obniżki płac i cen w firmach. Ekonomiści zwracali uwagę, że to nie jest dobry sposób, w takiej sytuacji prościej dla firmy było ograniczyć zatrudnienie oraz produkcję, niż zmniejszyć płace i ceny w firmie. Rezultatem tego działania był wzrost bezrobocia oraz spadek PKB. Porównując PKB w 2016 r. kraje południa nie przekroczyły skali poziomu z 2007r., dla przykładu Polska w 2016r. osiągnęła PKB o 32 procent większy niż przed kryzysem.⁷⁷ Rezultatem działań ww. polityki państw południowych były liczne protesty, demonstracje w Grecji czy Hiszpanii.⁷⁸

Z powodu wspólnej waluty euro ucierpiała nie tylko Grecja, lecz inne kraje południa, problem istnieje w Finlandii oraz w Słowenii. S. Kawalec wskazuje, iż „Francja spadła do europejskiej drugiej ligi i ciągle jest na granicy konkurencyjności, znajduje się w stagnacji”.⁷⁹

Prezes NBP Adam Glapiński podczas wystąpienia inauguracyjnego w debacie "Złoty, euro i sprawa polska" wyraził swoje zdanie, iż „Wstąpienie Polski do strefy euro, a tym bardziej do ERM2 nie byłoby zasadne, ani ze względów ekonomicznych, ani politycznych i zamiast wzmocnić naszą pozycję, mogłoby ją osłabić”.⁸⁰ Ponadto stwierdził, że dzięki własnej walucie, mamy stabilny wzrost oraz brak nierównowag. Nasza waluta, płynny kurs walutowy jest wielkim dobrem dla naszego kraju. „Złoty pozwala neutralizować wstrząsy makroekonomiczne i jest wentylem bezpieczeństwa”.⁸¹

ERM2 to „Europejski Mechanizm kursów (i interwencji) walutowych, w skrócie ERM (Exchange rate mechanism), został powołany, aby pomóc uspokoić kursy wymiany i pomóc doprowadzić Europę, aby stała się obszarem stabilności walutowej przed wprowadzeniem wspólnej waluty euro. Po wprowadzeniu euro w dniu 1 stycznia 1999 r., ERM został zastąpiony przez ERM II (mechanizm kursów walutowych II) na początku Trzeciego Etapu unii gospodarczej i walutowej (UGW)”.⁸²

Dlaczego nasz złoty jest tak bardzo ważny? Polski złoty jest fundamentalnym atrybutem niezależnej państwowości, ma ogromne znaczenie dla gospodarki, narodu i państwa. Jest środkiem zarządzania gospodarką i przede wszystkim chroni nas przed

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ *Polska nie powinna przyjmować euro*, <https://www.pb.pl/kawalec-polska-nie-powinna-przyjmowac-euro-862020> (06.06.2020).

⁸⁰ *Polska w strefie euro*, <https://www.money.pl/gielda/polska-w-strefie-euro-szef-nbp-to-niezasadne-ekonomicznie-i-politycznie-6383702769825411a.html> (07.06.2020).

⁸¹ Ibidem.

⁸² *Słownik: Mechanizm kursów walutowych (ERM)*, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Exchange_rate_mechanism_\(ERM\)/pl](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Exchange_rate_mechanism_(ERM)/pl) (07.06.2020).

kryzysem. W momencie kryzysu gospodarczego, spada popyt wewnętrzny, mniejsza jest sprzedaż przez wzgląd na brak pieniędzy, obywatele mniej kupują, rząd redukuje inwestycje, wtedy zostaje nam trzeci element PKB czyli eksport. W dobie kryzysu gospodarczego waluta rodzima słabnie, natomiast kursy zagranicznych walut rosną, dzięki temu nasze produkty są dla nabywców zagranicznych niezwykle interesujące. Wtedy jest nadzieja, że bardzo ważny eksport się rozszerzy i uzupełni braki w części popytu wewnętrznego czy wesprze działania rządu. Takie rozwiązanie hamuje bezrobocie, dzięki temu wpływy do budżetu też są większe a gospodarka ma szansę pokonać kryzys.⁸³

Fotografia 6 Polski Złoty

Źródło: *100 lat polskiego złotego!*, <https://superbiz.se.pl/wiadomosci/100-lat-polskiego-zlotego-zobacz-jak-kiedys-wygladala-nasza-waluta-zdjecia-aa-xb6o-Mruf-2wHd.html> (04.06.2020).

E. Łon w swojej książce „Patriotyzm gospodarczy” w rozdziale ósmym pisze o „własnej walucie narodowej” jako atrybut niepodległości połączony z istnieniem narodu i państwa, za przykład podaje dawne czasy: ”już w czasach starożytnych uważano, że prawo do bicia monety, do emisji pieniądza kruszcowego, było związane z tym, że istnieje władca, król i on rządzi danym państwem”.⁸⁴ Toteż prawo emisji pieniądza należy do państwa.⁸⁵ Bardzo ważną postawą każdego obywatela, państwa jest mieć pieczę nad zachowaniem suwerenności i nie rezygnować z dobra własnej waluty.

⁸³ *Dlaczego nie powinniśmy wchodzić do strefy euro?* <https://wpolityce.pl/polityka/154733-dlaczego-nie-powinnismy-wchodzic-do-strefy-euro-majac-wlasna-walute-polska-jest-wzglesdnie-bezpieczna-i-nie-podzieli-losu-grecji> (01.06.2020)

⁸⁴ E. Łon, *Patriotyzm gospodarczy*, Zysk i S-ka Wydawnictwo s.j., Poznań 2018, s. 175

⁸⁵ *Ibidem*.

Ww. autor w swoim raporcie przedstawił trzy strategiczne zalety posiadania własnej polskiej waluty: „Po pierwsze, dzięki posiadaniu własnego pieniądza (suwerenności monetarnej) możliwe jest określanie formalnych i faktycznych celów działania własnego banku centralnego. Po drugie, kolejną zaletą własnego pieniądza jest samodzielność decydowania o instrumentach polityki pieniężnej banku centralnego. Po trzecie zaś dzięki własnej walucie mamy jako naród samodzielność decydowania o usytuowaniu banku centralnego w strukturach organów władz krajowych. Dzięki tym trzem wymienionym powyżej elementom suwerenności monetarnej mamy możliwość prowadzenia polityki pieniężnej zgodnej z interesem własnego kraju”.⁸⁶

Gabriela Masłowska - polski polityk, ekonomistka broniąc polskiego złotego zaprezentowała interesujący pomysł dotyczący banku centralnego, który ma duży udział w rozwoju polskiej gospodarki. Aby nie likwidować złotego, trzeba było dobrze wykorzystać suwerenności monetarnej Polski. To znaczy NBP powinien realizować trzy rzeczywiste cele generalne: „umiejętnie prowadzona polityka antycykliczna (stymulowanie rozwoju gospodarczego), podejmowanie działań zmierzających do odzyskiwania, utrwalania i poszerzania polskiego stanu własności w naszej gospodarce oraz sprzyjanie proeksportowemu charakterowi polskiej gospodarki”.⁸⁷ Autorka uważa, że abyśmy robili tak, aby bank centralny ogrywał generalną rolę w procesach gospodarczych polski. Władza monetarna powinna posiadać mechanizmy, które pozwolą bezpośredniego oddziaływać na banki komercyjne.⁸⁸

E. Łon pisze, że dobrze było by aby Narodowy Bank Polski miał możliwość ustalania przez NBP maksymalnego i minimalnego poziomu oprocentowania kredytów i depozytów dla sektora niefinansowego. Można by było rozszerzyć działalność banku centralnego o funkcje typowe dla banków komercyjnych a wtedy bank - dzięki sieci swych oddziałów banków okręgowych, mógłby realizować depozyty od gospodarstw domowych i na ich podstawie udzielać kredytów dla małych i średnich polskich przedsiębiorstw. Skorzystały by na tym przede wszystkim małe i średnie firmy, które w głównej mierze przyczyniają się do wzrostu gospodarczego naszego państwa. Dodatkowo gdyby była możliwość przyjmowania depozytu od osób fizycznych, małe i średnie firmy miałyby by szanse uzyskania kredytu na rozwój. Ta myśl daleko idąca, gdyby była

⁸⁶ E. Łon, *Patriotyzm Gos.*, op. cit., s. 192.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Ibidem, s. 193.

zrealizowana to dałaby rzeczywistą nadzieję na odzyskanie polskich klientów, którzy obecnie są klientami banków zagranicznych.⁸⁹

Nasza suwerenność monetarna to nasz bank centralny, własny złoty, pozwala nam zarządzać interesami swojego kraju. E. Łon w wywiadzie dla Radia Maryja wymienia trzy zalety suwerenności monetarnej: „samodzielność decydowania o celach działania banku centralnego, samodzielność decydowania o instrumentach polityki pieniężnej oraz samodzielność decydowania o usytuowaniu banku centralnego w strukturach organów polskich władz krajowych. To są bardzo ważne kompetencje przysługujące polskiemu państwu, których obrona powinna być polską racją stanu”.⁹⁰ Ponadto uświadamia nas, iż „Narodowy Bank Polski jako polski bank centralny będzie lepiej troszczył się o polską gospodarkę niż Europejski Bank Centralny. Warto podkreślić, iż członkowie Rady Polityki Pieniężnej z tego tytułu, że są Polakami są moralnie zobowiązani do troski o Polskę, natomiast członkowie organu EBC do tego zobowiązani nie są. EBC z polskiego punktu widzenia jest bankiem obcym, tak naprawdę bankiem zagranicznym, którego celem nie jest troska o polską gospodarkę ale o gospodarkę strefy euro”.⁹¹

Nie powinniśmy likwidować naszego złotego, powinniśmy zachęcać młodzież i starszych do obrony wartości patriotycznych, trzeba uświadamiać społeczeństwo jak dużą rolę odgrywa w państwie suwerenność monetarnej Polski, jakie wielkie korzyści czerpie niezależne państwo.⁹²

Sejm ustawodawczy 28 lutego 1919r. rozpoczął narodziny złotego, prace pomyślnie zostały zakończone 28 kwietnia 1924r. Obywatele Rzeczypospolitej doczekali się własnej polskiej waluty po okresie zaborów.⁹³ Następnego dnia wprowadzono polskie pieniądze do obiegu.

Z tej okazji powinniśmy nagłaśniać ten wielki dzień, co roku świętując urodziny polskiego złotego, byłaby to okazja aby poszerzyć wiedzę o własnej polityce monetarnej, o której tak mało w mediach się mówi.⁹⁴

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ Reduta suwerenności <https://www.radiomaryja.pl/informacje/eryk-lon-reduta-suwerennosci-polska-na-zawsze-powinna-zachowac-zlotego/> (09.06.2020)

⁹¹ Ibidem

⁹² E. Łon, Patriotyzm gosp., op. cit., s. 192.

⁹³ Złoty polski https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,928,zloty_polski.html (03.06.2020)

⁹⁴ E. Łon, Patriotyzm gosp., op. cit., s. 194

ZAKOŃCZENIE

Tematem mojej pracy są zalety posiadania polskiego złotego. Przedstawiłam osobę Władysława Grabskiego, który był znakomitym politykiem i reformatorem. Jego zasługi nie budzą współcześnie żadnych zastrzeżeń co do dokonań w dziele unifikacji i ugruntowania gospodarki polskiej po I wojnie światowej. Przede wszystkim znane są osiągnięcia Grabskiego odnoszące się do dziedziny reformy walutowej. Opisałam czas po wojnie 1918r., kiedy to wydatki przekraczały dochody a w budżecie Państwa Polskiego można było zauważyć rosnący deficyt, gospodarka cierpiała, w końcu nastąpiła hiperinflacja. Wtedy to Władysław Grabski przeprowadził reformę walutową, poprzez wprowadzenie nowej waluty polskiego złotego i utworzenie banku centralnego Banku Polskiego. Po II wojnie światowej Bank Polski również przeszedł duże trudności. Został ponownie powołany do życia Narodowy Bank Polski 15 stycznia 1945r. W 1950 r. dokonano wymiany pieniędzy w relacji 100:1. Rozwój w kierunku odbudowy normalnej bankowości wszczęła reforma z 1982 r. Przewidywano możliwość tworzenia nowych banków, również w formie spółek akcyjnych. Duży wzrost rozbudowy sieci bankowej przypada na rok 1990, wtedy powstały 22 banki. Do istotnych zmian doszło po 1997 r. Nowa Konstytucja zapewniła mocną pozycję Narodowego Banku Polskiego w systemie instytucji publicznych i związała politykę pieniężną z nowym organem NBP – Radą Polityki Pieniężnej. Konstytucja ustanowiła, iż „Centralnym bankiem państwa jest Narodowy Bank Polski. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej. Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza” Zgodnie z porządkiem konstytucyjnym bank centralny i jego organy stały się jednymi z głównych członów ustroju konstytucyjnego państwa.

Przedstawiłam ogólne informacje o strefie euro, wymieniłam państwa członkowskie należące i nie należące do strefy euro. Zaprezentowałam ankietę w sprawie utrzymania polskiego złotego, z której wynika że, większość ankietowanych 58 % jest za utrzymaniem polskiego złotego. Taki pogląd wyraża co czwarty respondent. 17 % nie ma zdania w tym temacie a 25% deklaruje chęć wejścia do strefy euro. Zwróciłam uwagę, na fakt iż nie ma odpowiedniego programu, który pozwolił by opuścić strefę euro, w okolicznościach gdyby waluta euro pogłębiła kryzys w kraju, który zrezygnował ze swojej waluty na rzecz wspólnej waluty euro. Polski złoty jest fundamentalnym atrybutem niezależnej państwowości, ma ogromne znaczenie dla gospodarki, narodu i państwa. Jest środkiem zarządzania gospodarką i przede wszystkim chroni nas przed

kryzysem. Dzięki posiadaniu własnej waluty, posiadamy suwerenność monetarną, możemy określać cele własnego banku. Jesteśmy w stanie samodzielnie decydować o instrumentach polityki pieniężnej NBP. W przyszłości dzięki tym wszystkim argumentom możemy swobodnie prowadzić politykę pieniężną, skierowaną na dobro państwa i narodu. W mojej pracy przedstawiałam pomysły związane z funkcjonowaniem Narodowego Banku Polskiego przez polskich ekonomistów i naukowców G. Masłowska oraz E. Łon., na których skorzystali by obywatele, firmy i przede wszystkim cały nasz naród.

Z mojej pracy wyciągnęłam wnioski, iż narodowa waluta jest filarem niezależnej państwowości. Ma ogromne znaczenie gospodarcze dla państwa i narodu. Jest instrumentem zarządzania gospodarką i przede wszystkim poprzez stymulacje pozwala uniknąć kryzysu gospodarczego. Dzięki autonomii monetarnej mamy możliwość sterowania polityki pieniężnej zgodnie z pożytkiem dla całego narodu polskiego.

Bibliografia

1. Drozdowski M., Władysław Grabski, Rzeszów-Warszawa 2004
2. Grabski W., Historia wsi w Polsce, Warszawa 2004
3. Kaliński J., Gospodarka Polski w latach 1944-1989, przemiany strukturalne, Warszawa 1995
4. Landau z., Tomaszewski J., Zarys Historii Gospodarczej Polski 1918-1939, Warszawa 1981
5. Leszczyńska C., Zarys historii polskiej bankowości centralnej, NBP, Warszawa 2010
6. Łon E., Patriotyzm gospodarczy, Zysk i S-ka Wydawnictwo s.j., Poznań 2018
7. Łynka K., Piątek Trzynastego Historia Polski, Wydawnictwo Michał Koliński i Michał Wiercioch, Łódź 2001
8. Morawski W., Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości, Warszawa 2002
9. Oniszczyk J., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Kraków 2000
10. Persak K., Machcewicz P., Polski wiek XX tom III, Warszawa 2009
11. Pilikowski J., Historia Polski, Kraków 2008
12. Praca zbiorowa, Reforma skarbowo-walutowa Władysława Grabskiego : założenia, realizacja, efekty
13. Skodlarski, J., Władysław Grabski jako ekonomista, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U.1997.78.483

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, art.3 ust.1, Dz.U.2019.0.1810

Strony Internetowe

1. *Biografia*,
http://www.zs1.lublin.pl/Grabski/podstrony/O_Patronie/O_Patronie_PMarkiewicz1gt/biografia/index.html

2. *100 lat polskiego złotego!*, <https://superbiz.se.pl/wiadomosci/100-lat-polskiego-zlotego-zobacz-jak-kiedys-wygladala-nasza-waluta-zdjecia-aa-xb6o-Mruf-2wHd.html>
3. *Banknoty*, <http://banknotypolskie.pl/banknoty/obiegowe/292/10-000-000-mkp>
4. *Czy nie ma ucieczki od euro?* <https://mises.pl/wp-content/uploads/2012/06/Bagus-czy-nie-ma-ucieczki-od-euro.pdf>
5. *Czy Polska powinna wkrótce znaleźć się w strefie euro*
<https://www.rp.pl/Polityka/190429972-Sondaz-Czy-Polska-powinna-wkrotce-znalezc-sie-w-strefie-euro.html>
6. *Denominacja złotego, czyli jak przestaliśmy być milionerami*
<https://www.nbportal.pl/wiedza/artykuly/pieniadz/denominacja-zlotego,-czyli-jak-przestalismy-byc-milionerami>
7. *Dlaczego Polska nie powinna wchodzić do strefy euro ?* <http://analizy-rynkowe.pl/wp-content/uploads/2014/11/raport1.pdf>
8. *Dlaczego Skandynawia nie chce euro?* <https://strefawalut.pl/rynek-walut-dlaczego-skandynawia-nie-chce-euro-96>
9. *Historia bankowości*,
https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/o_nbp/informacje/historia_bankowosci.html
10. *Jedna waluta dla jednej Europy*
https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication6730_pl.pdf
11. *Polska nie powinna przyjmować euro*, <https://www.pb.pl/kawalec-polska-nie-powinna-przyjmowac-euro-862020>
12. *Polska w strefie euro*, <https://www.money.pl/gielda/polska-w-strefie-euro-szef-nbp-to-niezasadne-ekonomicznie-i-politycznie-6383702769825411a.html>
13. *Reduta suwerenności* <https://www.radiomaryja.pl/informacje/eryk-lon-reduta-suwerenności-polska-na-zawsze-powinna-zachowac-zlotego/>
14. *Słownik: Unia Europejska (UE)* [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_\(EU\)/pl](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Union_(EU)/pl)
15. *Słownik: Mechanizm kursów walutowych (ERM)*,
[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Exchange_rate_mechanism_\(ERM\)/pl](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Exchange_rate_mechanism_(ERM)/pl)
16. *Status prawny NBP* <https://journals.umcs.pl/szn/article/download/1404/1116>
(20.05.2020).

17. *Stefan Kawalec: Euro to wygoda, złoty to bezpieczeństwo*
<https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1101774,strefa-euro-korzysci-wywiad-stefan-kawalec.html>
18. *Zarys historii polskiej bankowości centralnej*
<https://www.nbp.pl/publikacje/historia/zarys-historii-polskiej-bankowosci-centralnej.pdf>
19. *Złoty polski*
https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,wydarzenia,928,zloty_polski.html

Spis fotografii

Fotografia 1 Władysław Grabski	4
Fotografia 2. Nominał 10 000 000 marek polskich– efekt szalejącej hiperinflacji	9
Fotografia 3 Zniszczona siedziba Banku Polskiego SA przy ul. Bielańskiej	14
Fotografia 4 Banknot z Ignacym Janem Paderewskim o nominale 2 mln zł.....	20
Fotografia 5 Banknot 200 zł, emisja z 1994 r.....	21
Fotografia 6 Polski Złoty	32

Spis tabel

Tabela 1 Wielkość wydatków i dochodów państwa polskiego po 1918 roku.....	7
Tabela 2 Przesłanki zjawiska inflacji w latach 1918-1923	8
Tabela 3 Działania rządu Władysława Grabskiego w walce z deficytem budżetowym w 1924r.	11
Tabela 4 Procent udziału usług oraz przemysłu i rzemiosła.....	16
Tabela 5 Państwa członkowskie UE	25
Tabela 6 Państwa członkowskie należące do strefy euro	26
Tabela 7 Kraje UE które zdecydowały się pozostać poza strefą euro	26
Tabela 8 Państwa członkowskie nie należące do strefy euro	27

Spis wykresów

Wykres 1 Badanie SW Research na zlecenie serwisu rp.pl przeprowadzono w dniach 16-17 kwietnia 2019 roku na próbie 800 osób reprezentatywnej dla populacji Polski pod względem płci, wieku i miejsca zamieszkania	29